



B86/05

10 juni 1986

OVERZICHT WESTEUROPEES COMMUNISME/JANUARI - MAART 1986

De gebeurtenis die er met betrekking tot het Westeuropese communisme gedurende het eerste kwartaal van 1986 het meest uitsprong, was de verkiezingsnederlaag van de Franse CP op 16 maart. Het op de PCF uitgebrachte aantal stemmen daalde voor het eerst sinds het begin van de jaren '30 tot onder de 10%. De al een aantal jaren in de partij bestaande spanningen namen door deze electorale klap sterk toe maar de partijleiding slaagde er vooralsnog opnieuw in om de vernieuwingsdrang en de kritiek op haar beleid te onderdrukken.

Een politieke nederlaag leden ook de Spaanse communisten. Zij hadden zich in het referendum over Spanje's NAVO-lidmaatschap sterk gemaakt voor het vertrek van Spanje uit het bondgenootschap. De volksraadpleging leidde echter tot het tegenovergestelde resultaat.

De Finse communisten gingen opnieuw verder met de scheuring van hun partij, een scheuring die feitelijk al een gegeven is maar die formeel nog altijd ontkend wordt. De betrokkenheid van Moskou bij deze zaak kwam op een aardige manier tot uiting door de verwickelingen rond de afvaardiging van de Finse CP naar het eind februari/begin maart gehouden CPSU-congres. Na kennelijk lang gearzeld te hebben of zij de Finnen überhaupt een uitnodiging zouden sturen, verzonden de Sovjetleiders op het laatste nippertje een invitatie met min of meer de suggestie dat de Finse communisten een delegatie zouden sturen met vertegenwoordigers van zowel de meerderheids- als de minderheids (=pro-Sovjet)groep. Toen de meerderheidsgroep, die de partij al sinds vorig jaar in handen heeft, alleen eigen representanten stuurde, kon Moskou niet ook de orthodoxe kameraden nog eens apart een uitnodiging sturen omdat het dan het bestaan van twee communistische partijen in Finland zou hebben erkend.

Afgelopen periode tenslotte, werd eveneens het herstel van de betrekkingen tussen de Chinese en de Finse CP ingeleid. Peking is langzamerhand nu zover dat het de relatie met de meeste Westeuropese CP-en weer heeft opgevat.

Electoraal klap voor Franse CP

De gebeurtenis die er met betrekking tot het Westeuropese communisme gedurende het eerst kwartaal van dit jaar het meest uitsprong, was ongetwijfeld de verkiezingsnederlaag van de Franse CP bij de verkiezingen voor de nationale vergadering op 16 maart. Voor het eerst sinds de jaren '30 zakte de PCF, die in haar goede tijd een kwart van de kiezers achter zich had, onder de 10%. Een "historische nederlaag", aldus zowel de binnen- als de buitenlandse pers. Hoe drastisch de neerwaartse trend al een aantal jaren voor de PCF is, laat het volgende overzicht zien:

1978 - 20,6% - 86 zetels

1981 - 16,1% - 44 zetels

1984 bij de verkiezingen voor het Europese parlement van 19 naar 12 zetels

1986 - 9,7% - 35 zetels.

Wat deze uitslag voor de PCF nog smadelijker maakte, was dat ultra-rechts van LE PEN op eenzelfde aantal zetels uitkwam.

Het electorale echec liet de al een aantal jaren bestaande tegenstellingen in de partij opnieuw oplaaien. De spanningen in de PCF dateren van rond 1980 toen de leiding na een kortstondig experiment met een op vernieuwing gerichte koers - "eurocommunisme" - weer terugzwenkte op een meer orthodoxe, pro-Sovjet lijn. De goedkeuring door partijchef MARCHAIS c.s. van de Sovjetinval in Afghanistan, de keus voor JARUZELSKI en diens aanpak in Polen, de verhouding met de socialisten in eigen land, waren de belangrijkste twistpunten in de regelmatig naar buiten komende interne disputen.

In 1984, na het slechte resultaat bij de Europese verkiezingen en de beëindiging van de regeringssamenwerking met de socialisten als direct gevolg van die verkiezingsuitslag, stelden de opposanten het beleid van MARCHAIS openlijker en nadrukkelijker dan voorheen ter discussie. Tijdens het begin 1985 gehouden partijcongres kregen zij echter tengevolge van het gebrek aan interne democratie geen voet aan de grond. De partijleiding stak naar alle kanten beschuldigende vingers uit - naar de kapitalisten, de imperialisten, de socialisten, de media, het politieke klimaat in Frankrijk, de opposanten zelf - en kon daarna haar beleid met een overweldigende meerderheid laten goedkeuren.

Het nu weer geleden verkiezingsverlies leidde in eerste instantie tot niet meer dan een reprise van de gang van zaken in 1985. De oproep van de opposanten om een buitengewoon congres te houden werd door de partijleiding afgewezen. Een CC-bijeenkomst op 24 en 25 maart jl. sprak zich vervolgens in dezelfde termen uit als het congres vorig jaar had gedaan. De resolutie waarin het gevoerde beleid werd bekrachtigd, kreeg 137 stemmen voor, bij 4 onthoudingen en 1 tegenstem. Deze laatste was van Pierre JUQUIN, de belangrijkste woordvoerder van de opposanten. Dat JUQUIN, vorig jaar uit het politiek bureau verwijderd maar nog altijd lid van het CC, tegenstemde, was geen wonder: de CC-resolutie vermeldde hem met voor- en achternaam als een van degenen die de "positieve campagne" van de partijleiding tot mobilisering van de communistische kiezers, hadden gedwarsboomd.

Enigszins in tegenspraak met de besliste manier waarop de oppositie de pas werd afgesneden, was het feit dat MARCHAIS enkele weken na het CC bekend maakte dat hij bij de eerstkomende presidentsverkiezingen niet meer als kandidaat van de PCF zou optreden. Deze mededeling leidde uiteraard tot speculaties over MARCHAIS' aftreden als partijleider. De zaak heeft totnutoe geen vervolg gekregen.

## De Spaanse communisten en het NAVO-referendum in Spanje

Op 12 maart werd in Spanje een referendum gehouden over het al dan niet voortzetten van Spanje's - gedeeltelijke, in 1982 aangegane - NAVO-lidmaatschap. Het referendum was nog een idee van de socialisten, die zich destijds in de oppositie tegen Spanje's NAVO-deelname, hadden uitgesproken, maar in hun verkiezingsprogramma zo'n volksraadpleging in het vooruitzicht stelden om over het onder de Spaanse bevolking nogal omstreden lidmaatschap te kunnen beslissen. Eenmaal aan de regering, wijzigden de socialisten hun standpunt ten aanzien van het bondgenootschap en gingen zij, m.n. premier GONZALEZ, zich ervoor inzetten dat Spanje er deel van zou blijven uitmaken. Afgezien van een deel van rechts dat zich in een poging GONZALEZ onderuit te halen tegen verlenging van het lidmaatschap keerde of zich van stemming onthield, bleven naast diverse radicaal linkse groepen vooral de communisten als tegenstanders over. Zij speelden dan ook een nadrukkelijke rol in de anti-NAVO-campagne.

Het referendum leverde tenslotte een uitslag ten gunste van een voortgezette deelname aan het bondgenootschap op maar een aanzienlijke minderheid, 40% en bijna 7 miljoen stemmers, sprak zich toch tegen uit.

Dat laatste zette de communisten aan het denken. Worden nl. van die 7 miljoen de rechtse tegenstemmers afgetrokken, dan blijven ruw geschat een 3 à 4 miljoen linkse kiezers over die althans in dit geval niet bij de socialistische partij terecht konden. Nu is het zo dat de Spaanse CP(PCE) bij de zware nederlaag die zij in de parlementaire verkiezingen van 1982 leed, niet meer dan + 850.000 kiezers achter zich kreeg. Zoals bekend, liepen de spanningen in de partij mede ten gevolge in die nederlaag zo hoog op dat het tot twee achtereenvolgende afsplitsingen kwam. Naast de PCE, die onder leiding van IGLESIAS achterbleef, ontstond zo eerst de zeer orthodoxe, pro-Sovjet gerichte PCPE van GALLEGO, terwijl enige tijd daarna ook oud-PCE-leider CARRILLO een eigen groep opzette. Een vierde splinter, de PCOE van LISTER, bestond al sinds de jaren '70.

Met het oog op de aanstaande parlementsverkiezingen in juni waren er al wel allerlei oproepen tot electorale samenwerking tussen de verschillende groepen uitgegaan maar erg veel resultaat hadden die niet opgeleverd. Pas het door het referendum a.h.w. zichtbaar gemaakte kiezerspotentieel gaf de impuls die nodig was om tot concrete stappen te en zo is er sinds maart, links van de socialistische partij een hergroepering tot stand gekomen die de daar bestaande verbroekeling aanzienlijk heeft verminderd. Op het ogenblik is de situatie zo dat de PCE van IGLESIAS, die eind maart de PCOE van LISTER in haar gelederen zag terugkeren,\* samen met de PCPE van GALLEGO en een aantal niet-communistische linkse groepen de verkiezingen zal ingaan. Aan dit "Verenigd Links" doet CARRILLO niet mee en het ziet ernaar uit dat dit zo zal blijven. Of de nu gevormde combinatie inderdaad de beoogde 3 tot 4 miljoen kiezers achter zich zal krijgen, moet worden afgewacht. Wel mag men veronderstellen dat een parlementaire eliminatie zoals kortgeleden de CPN is overkomen en zoals die ook voor het Spaanse communisme dreigde, door de nu tot stand gekomen samenwerking een stuk minder waarschijnlijk is geworden.

### Het alsmaar durende conflict in de Finse CP

De Finse communisten gingen ook in het eerste deel van 1986 weer verder met de scheuring van hun partij. Feitelijk is die scheuring al een gegeven maar formeel wordt dat nog altijd ontkend.

---

\*Zie SBP-Focus B86/02 van 4 april 1986.

Een belangrijk moment in deze "never ending story" vormde de publicatie in januari van het ontwerp voor een nieuw partijprogramma. Het oude dateerde van 1969 en reformistische meerderheid en orthodoxe minderheid konden het over een herziening nooit eens worden. Sinds de meerderheid de laatste paar jaar het heft in handen genomen heeft en de minderheid buiten spel heeft gezet, kon het programma, maar dan op reformistische basis, eindelijk worden herschreven. De nieuwe versie bleek op een opvallende manier van de oude, vertrouwde communistische terminologie ontdaan en was ook inhoudelijk van dien aard dat het de bestaande verwijdering alleen maar kon bestendigen. Daar staat dan weer tegenover dat de voor de eerste helft van 1986 geplande inwisseling van de partijlidmaatschapskaarten - een operatie die de Finse communisten definitief moet dwingen tot een keus voor of tegen het lidmaatschap van de door de reformisten beheerste partij - nog weinig voortgang heeft geboekt. De Finse pers meldde begin van het jaar dat de partijleiding tot uitstel had besloten, mogelijk met het oog op haar deelname aan het CPSU-congres, dat eind februari/begin maart plaatsvond. Dat is niet onmogelijk want het was met die deelname een onduidelijke affaire. Na kennelijk lang gearzeld te hebben of zij de Finse CP überhaupt een uitnodiging voor hun congres zouden sturen, verzonden de Sovjetleiders op het laatste nippertje een invitatie die, naar minderheidsleider SINISALO liet weten, zo moest worden uitgelegd dat Moskou een delegatie wenste met vertegenwoordigers van zowel de minderheid als de meerderheid. Doordat de meerderheidsgroep daar niet op inging en alleen eigen representanten stuurde, kreeg de zaak nog een pikant slot. Moskou kon toen nl. niet ook de orthodoxe kameraden nog eens apart uitnodigen omdat het daarmee het bestaan van twee Finse communistische partijen zou hebben erkend.

#### Herstel relatie Finse CP - Chinese CP

Afgelopen periode werd eveneens het herstel van de betrekkingen tussen de Chinese en de Finse CP ingeleid. De laatste ontving een uitnodiging van het CC van de Chinese partij voor een bezoek aan Peking. De Chinese communisten zijn langzamerhand nu zover dat zij de relatie met de meerderheid van de Westeuropese CP-en - destijds afgebroken naar aanleiding van het Sino-Sowjetgeschil - weer hebben opgevat.